

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

Nr 2-2005

Internationella
Romerdagen firades
den 8 april

Smygpremiär på RKC!

*Musikaliskt smakprov
från Singoalla.*

Tillsammans med delar av
Singoalla-ensemblen berättar
regissören *Bobo Lundén* delar
ur historien och om hur den
kom till.

Smygpremiären äger rum
tors den 19 maj kl 19:00
på Romskt kulturcenter,
Lingvägen 102 i Gubbängen

Biljetter bokas hos RKC
på telefon: 08-508 524 21

Vuxna: 80:-

Barn under 15 år: 40:-

Välkomna!

TEATER I HAGA BERÄTTAR

SINGOALLA

EN LEKFULLT GALEN TRAGEDI OM KÄRLEK

Slottsgrunden, Hagaparken

28 maj – 10 juli

onsdag – söndag kl 19.00

Välkommen till Romskt KulturCafè PÅ ROMSK KULTURCENTRUM!

Den 25 maj kl 17-20 bjuder vi på en
inspirerande mötesplats med sång och
musik. Etablerade artister uppträder på
scenen, men scenen är öppen för alla! – för
dans, sång, musik, performance, poesi m m.
Så ta gärna med dig ditt instrument eller
dina musikkassetter, egna dikter, idéer och
din inspiration!

För mer information:

kontakta Adam Szoppe 08-50 84 24 22

adam.szoppe@romsktkulturcentrum.se

eller Päivi Grönfors 076-2168 49 99

Romskt Kulturcentrum Box 6097, 122 06 Enskede.

T-Bana: Gubbängen mot Farsta Strand

www.rkc.nu

Årets andra nummer av É Romani Glinda präglas av diskriminering. Vi kan se att romer blir diskriminerade på alla punkter var de än befinner sig i världen. En jämn ström av rapporter, artiklar, notiser och - "Se här Fred vad de gör mot romerna Rumänien, Slovakien, England och framför allt i Danmark Norge och Finland". Ja listan på länder kan göras hur lång som helst. Det här, kära läsare, är väl inget nytt, varken för er eller för mig, att romer blir berövade sina mänskliga rättigheter i högre eller mindre grad i samtliga länder där de finns, även om misären i de forna kommunistländerna ändå slår det mesta.

Att man har fått minoritetsstatus i olika länder hjälper ju inte när lagarna om diskriminering är så vaga och ludigt skrivna. Tur är väl att i Sverige har man börjat se över situationen om etnisk diskriminering.

Romer har inte möjlighet att, i likhet med de polisaspiranter som nyligen gjorde en testing, utföra något liknande på restauranger. Romer har inga kameror och heller inga som kan ställa sig i kön med tre genuint svensktalande kompisar, alltså tre romer och ytterligare tre av majoritetsbefolkningen. Men det var väl tur att killarna på polihögskolan gjorde testingen på de olika restaurangerna, så det kommer fram att det inte bara är romer som blir diskriminerade.

Jag uppmanar alla romer att ha med sig en bandspelare dit där de kan tänkas bli diskriminerade. I sommar kommer säkert en hel del romer att bli nekade tillgång till olika campingplatser, hotell, restauranger och diskotek. Ha då med er en dold bandspelare, det är helt lagligt, se bara till att ni inte provocerar fram en diskriminering. Nu väntar vi bara på vad European Roma and Travelers Forum kan åstadkomma, att de kan göra sig hörda i Europarådet, när sociala och mänskliga rättighetsfrågor behandlas. Bara nu alla "riksförbunden" i Sverige kan komma fram med nomineringarna inför valet av en romsk delegat och de tre supple-

Fred Taikon och Bengt O Björklund, framför sitter Rosario Taikon Ali och Maja-Lena Taikon.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon och fax:

+46 (0)8-779 40 31
070-712 39 91

E-mail: fredt@telia.com

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare: Fred Taikon

Redaktion: Maja-Lena Taikon,
Rosario Ali Taikon
och Bengt O Björklund.

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang, föredrag och möten.

Vi tar emot texter på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:
fredt@telia.com

anter. Det verkar ju dröja så det räcker, ingen vet om hur, var och framför allt när allt ska vara klart, inte ens de i Strasbourg sägs det. Kan det bero på att det finns länder som försöker få in fler delegater? Vad vet jag? Det sägs i alla fall att det som skulle ha varit klart redan i mars nu först kan tänkas bli klart i juni, om ens då.

Fred Taikon

Innehåll:

Domino Kais krönika	sid.	4
8 april - Fakta	sid.	5
8 april	sid.	6-7
Illegalt samarbete med den danska högern	sid.	8-10
Fotoutställning i Edsviken	sid.	11
Två nekorloger	sid.	12-13
Om romer i Finland	sid.	14-16
Värt att läsa	sid.	17
Utlandsnytt och Bakro	sid.	18-19
Rumänien	sid.	20
Fred avgår från RKC	sid.	21
Notiser	sid.	22-23
Bilder berättar	sid.	24-25
Recept	sid.	26-27

Bilden på framsidan är tagen under den Internationella Romerdagen på Romskt kulturcentrum i Stockholm den 8 april 2005. Gruppen som dansar är Romani Szatra.

Foto: Bengt O Björklund

Våra bidragsgivare

Integrationsförvaltningen
Statens Kulturråd

ISSN 1651-3258

Domino Kai har ordet.

När jag hörde om Folkpartiets förslag att utvisa asylsökande som begår brott blev jag alldeles förskräckt. Inte för att jag försvarar folk som begår brott, inte alls. Människor som begår brott ska dömas och få ett straff enligt svensk lag.

Vi börjar återigen närma oss valtider. Är detta ett andra försök av Fp att fiska efter fler röster med hjälp av förslag som detta? Vad kan det annars vara?

Redan under förra valet då Fp skördade framgångar med förslaget att invandrarna måste tala svenska för att få arbeta kände jag stor oro för högerens vingslag.

Tongångarna i Europa är, som vi vet och ser, att högerextremisterna vinner mer och mer mark inom ett flertal länders politik. Statsmakterna sa för 60 år sedan, "Aldrig mer!".

Jag vet hur det känns att vara en andra klassens medborgare. Jag vet också på mycket nära håll hur det känns att bli totalt berövad sina mänskliga rättigheter.

Vem vill lämna eller fly landet där man är född och där ens familj levt i generationer om det inte är något fel med landets agerande gentemot medborgarna. Visst ska man sona och betala sitt brott. Men till VAD utvisar man individen när man betalat klart sitt brott? Vad blir nästa steg i denna

Osäkra tider

riktning som Fp vill anta? Jo, nästa gång Sverige hamnar i en lågkonjunktur, liknande den som drabbade Sverige i början av 90-talet, är det jag som blir syndabock. Jag är uppvuxen i Sverige och anser mig själv som svensk. Men min mörka hårfärg kommer för all framtid vittna om att jag enligt en del inte hör hemma här i Sverige.

Blir nästa steg då att man förverkligar förslaget om ett invandrar- och minoritetsregister som Fp föreslog?

Vart har det demokratiska och jämställda Sverige tagit vägen?

Det är ytterst viktigt att alla goda krafter samlas och motarbetar Fp:s förslag. Jag menar att detta kommer att få konsekvenser för asylsökande och andra invandrare och inte enbart för dem. De grupper som verkligen kommer att drabbas av detta så småningom är minoriteterna. Romafobin och antisemitismen växer sig bara starkare och starkare i Europa.

Men även häxjakten på muslimerna har ökat efter "nine eleven" i USA, med en allt mer växande islamofobi.

Den 11/3-05 tittade jag på SVT:s morgonnyheter där Spanien höll en offentlig minneshögtid för de 191 människor som dödades för exakt ett år sedan. Spaniens premiärminister sa i sitt tal att extrem fattigdom, arbetslöshet och social utslagning är terrorismens grogrund.

Att några gör fel och begår brott betyder inte att man kan sätta alla i samma fack. Alla ska ha möjlighet till en andra chans efter att man sonat sitt brott. Tar Fp i sitt förslag hänsyn till om det finns barn med i bilden? Möter man människan på det plan där den befinner sig i eller kör man bara över med ett ånglok och säger att så här gör vi och du ska bli som vi?

"Oklart om invandrare får strängare straff i lagens ögon", slutsatser av rapporten Likheter inför lagen av Christian

Diesen i en artikel i GP från den 11/3-05 vittnar om att invandrare inte behandlas lika i lagens ögon.

Att Justitieminister Bodström på nyheterna den 15 mars 2005 påstår att denna utredning inte är representativ då den är gjord av ett 50-tal lagstuderande under en tioveckors period. Men de studerande har ju granskat riktiga rättsfall och oavsett studerande eller inte så talar rättsfallen för sig själva. Invandrare ses som mindre värda än majoriteten av domstolarna. Att det ens ska behövas sådana här utredningar bevisar ju bara att Sverige redan är på villovägar.

När svenskar begår brott, inte hör man då någon politiker säga att man borde anta en lag om att utvisa dem från Sverige. Men återigen, det kan man tydligen göra när det gäller invandrare. Även med invandrare från länder i krig till vilka Sverige säljer vapen. Men att exportera vapen och samtidigt kräva mänskliga rättigheter av andra länder, det går bra.

Främlingsfientlighet legitimeras med den här typen av diskussioner och självfallet får man då extremhögern med sig och alla andra som hatar de nya svenskarna.

Min oro är stor och befogad. Se på läget för invandrargrupper och erkända minoriteter i dagens Sverige och Norden, men speciellt i det övriga Europa. Vill vi förvärpa situationen för alla dessa grupper eller kämpa mot en bättre och ljusare framtid för dem här i Sverige, med samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter?

Mänskliga rättigheter föds vi alla med, dem ska man aldrig behöva köpslå om. Men de förtroendevalda i ledande positioner inom svensk politik verkar vara av en annan åsikt.

Vill vi förbättra saker och ting i ett samhälle så går det, men det får inte ske till vilket pris som helst. Alla har vi ett människovärde. Det får vi inte glömma bort.

Domino Kai

*Lars Demitri tänder ett
ljus under firandet av
den 8 april 2003.*

8 april – en historik

Internationella Romerdagen är en de få högtidsdagar som den romska minoriteten har fått världen över.

I början av 1970-talet började romernas frigörelse och de reste sig ur sina lokala föreningar och bildade internationella förbund. Exakt den 8 april 1971 hölls den första roma kongressen i London. Initiativtagare var främst Grattan Puxon och Donald Kenrick från England, men där fanns även Jarko Jovanovic från Jugoslavien, Matéo Maximoff från Frankrike Jan Cibula från Rumänien och inte minst vår egen Viktor Viča Famulson från Sverige samt en mängd andra betydelsefulla romer.

Många av dem tillhörde den första internationella romska organisationen, som från början hette World Romani Union och som idag heter International Romani Union (IRU).

Denna ursprungliga kongress i London gav romerna rätt att bli erkända som nationell minoritet av Indisk härkomst, ett krav som då särskilt riktades mot de kommunistiska staterna. Ledarna i forna Jugoslavien och forna Tjeckoslovakien talade varmt för att se till att romerna progressivt tog sig upp för stegen från en etnisk gruppering till en nationell minoritet för att slutligen uppnå en nationsstatus.

På kongressen var man även övertygade om att romerna var på väg mot en romsk nation. Även två attribut blev godkända: den romska flaggan och den romska sången Gelem gelem som är den

romska nationalhymnen världen över. Under kongressen tog man även bort namnet tsigan, zigenare, zigojner och tsingari och ersatte det med rom, som betyder man och människa.

Sedan dess firas Internationella Romerdagen, med stöd av International Romani Union, Roma National Kongress, nystartade romska föreningar i de baltiska länderna, Indiska Banjara Seva Sangh, den Transeuropeiska Romafederationen och hundratals andra föreningar och organisationer runt om i världen, varje år med ett nytt tema.

Några år efter på den femte romska världskongressen i Prag söktes status för romerna som en nation utan territorium. Frågan ligger nu hos FN som tog upp frågan på konferensen mot rasism i Durban år 2001. Svaret har ännu inte kommit.

I år högtidlighölls den 34:e romska Internationella Romerdagen och nationaldagen ökar allt mer i betydelse. Huvudskälen och de mål som då sattes upp gäller fortfarande.

Under tidigt 90-tal blev dagen en internationell företeelse. Då började Romer utanför Europa att fira dagen. Romer i USA, Indien, Asien och Sydamerika firar nu också dagen.

Trots att romerna bor utspridda i olika länder, försöker man varje år att samordna högtidshållandet av den 8 april, genom att gemensamt hitta en symbol eller ett tema.

I Sverige blev dagen mer offentligt

uppmärksammas år 2002. Malmö museer hade då tillsammans med lokala romer arrangerat den festliga dagen.

Även i Indien firas Internationella Romerdagen. Doktor Rishi startade 2002 tusenårsjubileet av de romska förfädernas påbörjade utvandring från norra Indien genom att kasta blommor i floden Ghaghar i Punjab. Ceremonin mångfaldigades sedan på mer än 40 flodstränder världen över, från Volga till Danbe, från Vardar till Rio dela la Plata i Argentina.

Detta gjordes även i Sverige. Romer lade en blomsterkrans i ån som mynnar ut i Kattegatt och från bron till Malmö museum kastade romer rosor i vattnet.

2003 firade romskt kulturcentrum dagen genom att bjuda in Stockholms romer till fest och dans i Stadshuset. Då var temat att tända miljontals ljus i romska samhällen i 60 länder jorden runt.

Det blev en kollektiv tilldragelse av växande solidaritet och ett budskap om fred i dessa oroliga tider. Den gången gav vi våra tankar till romer i bland annat i Irak.

Under firandet 2004 i Malmö hade man samlat romerna och delade samtidigt ut priset till årets rom. Det delades mellan Rosa Taikon och Peter Daniel.

I år var temat att plantera ett träd. Trädet ska symbolisera att romerna nu har stannat upp i sitt nomadiserande och börjat rota sig. Samtidigt symboliserar träden alla länder, att de så småningom kommer att växa samman till en hel samlad skog för ett romskt folk utan land.

8 april i Stockholm

Den 8 april i år var det åter dags för firandet av den Internationella Romerdagen. Över hela världen samlades romer för att tillsammans fira denna högtidsdag. Så även på Romskt Kulturcentrum i Gubbängen i Stockholm.

Årets tema för den Internationella Romerdagen var att plantera ett träd.

Med hjälp av en ung romsk flicka planterade RKC:s avgående ordförande Fred Taikon ett olivträd på scenen.

Dagen inleddes med tal av RKC:s ledamot Viktor Famulson som talade om den ursprungliga kongressen i London 1971.

Sedan talade Jonathan Freud om det romska kulturcentrets stora betydelse.

– Det här är ingen borg, det är en mötesplats, sade han bland annat.

Fred Taikon berättade om dagens ursprung och betydelse, om alla länder där den firas numera.

– Även om mycket arbete har lagts ner på detta, har högtidlighållandet inte blivit särskilt känt för många av oss romer och ännu mindre bland människorna i majoritetssamhället, sade Fred Taikon. Det är främst människor som arbetar och organiserar högtidsdagarna i städer och byar som känner till denna högtid.

Gitano trio från Göteborg intog sedan scenen med sina gitarrer. Django Reinhardt influerad jazz böljade genom den stora salen som var packad till sista plats dagen till ära.

När Veszo sjöng gamla och nya romska sånger blev det alldeles tyst i salen. Ensam med sin gitarr förtätade han stunden.

Med färgsprakande kläder, livsglädje och sprittande entusiasm flög kvinnorna i

*Till höger
Romani
Szatra, under
Gitano trio.*

Romani Szatra över scenen till musiken som de manliga medlemmarna stod för.

Efter alla uppträdanden bjöds det på mat i långa rader. Kön runt det dignande bordet ringlade sig långsamt fram. Det var svårt

att bestämma vad som skulle hamna på tallriken.

Under kaffet spelade Amir Jasarevic piano för gästerna, något som uppskattades stort. Amir kommer från Kosovo.

Till vänster romsk flicka vid trädceremonien, under Veszo med sin gitarr.

Romsk pianist trollband publiken

Amir Jasarevic är 25 år och kommer från staden Pristina i Kosovo. Han tillhör arligruppen och var också en av dem som uppträdde på RKC den 8 april.

Amir berättar att hans farmor var av gurbetigruppen och därför kan Amir tala bägge dialekterna.

Amir har haft pianointresse sedan han var 11 år och det har pågått hela tiden sedan dess. Efter åtta år i grundskola fortsatte Amir i musikgymnasiet och senare studerade han på musikuniversitetet i Pristina i 2 år.

När kriget utbröt på Balkan upphörde studierna för Amir.

Pappa Ismet Jasarevic spelade i radio och TV i Pristinas Synphoniorkester. Han spelade fiol fram till krigets början, och efter det förlorade han arbetet för de pogromer romer utsattes för under kriget då FN trupperna kom in i Kosovo.

När FN trupperna och albanerna (UCK) kom, förföljdes romer i Kosovo

brändes deras hus ner och kvinnor och barn mördades bara för att det var romer och inte hade något människovärde för dem. Romer var för dem inga människor och skulle bara utrotas från deras territorium.

Amir kom till Sverige år 2003 och kom då till Lenhovda i småland. Sedan dess har han flyttat runt i Sverige och har bott hos olika vänner och haft sporadiska jobb.

Han har även gett pianokonsserter i olika kyrkor och har varit ackompanjator till sångerskan Maria Aspegren, nu senast framträdde de tillsammans i Brunns kyrka i Åseda.

Nu väntar Amir på sitt besked från migrationsverket och han hoppas innerligt att få stanna i landet.

Hans ärende ligger just nu hos utlänningsnämnden i Stockholm.

Under firandet av Internationella Romerdagen den 8 april på Romskt Kulturcentrum i Stockholm var Amir där och spelade för ett hundratal romer. Han spelade då klassisk musik av Mozart, Beethoven och Chopin till alla romers förtjusning. Det var något som verkligen uppskattades.

8 april i Trollhättan

Iba Ramica, Amanda Demirovska, Ramiza Demirovska, Slavica Jovanovic.

Foto: Christina Blom, TTELA.

*Romernas nationaldag firas på Tärnan Vänersborg
Julija Sabanovic, Altana Sabani, Deva Bislimi, Emrana Berisi, Sunida.*

Även i Trollhättan firades den 8 april med musik, dans och poesi. Firandet av den Internationella Romerdagen skedde i Tärnans Gymnatstiksal.

Romska barn i första klass dansade i sina fina klänningar och två av de lite äldre

tjejerna bar den vackra nationaldräkten dimje. De framförde tillsammans med några pojkar traditionella danser till romsk folkmusik.

– Vi ska synas och vi har också en nationaldag, sade Jasminska Demirovska, hemspråklärare i

Vänersborg och Trollhättan för ett hundratal elever med romani som modersmål, till Trollhättans tidning. Det är ett sätt att manifestera vår gemenskap med varandra världen över.

Det bor många romer i området. Jasminka uppskattar att det finns cirka 450 romer i orten Tvåstad. De flesta av hennes elever är från forna Jugoslavien, själv är hon från Makedonien. Hon har bott i Trollhättan sedan 1997.

Erik Stötterup.

Svenska myndigheter i illegalt samarbete med danska högern

Erik Stötterup Thomsen från den romska organisationen Romano i Danmark är mycket upprörd över vad han tycker är ett illegalt samarbete mellan skatteverket och migrationsverket i Sverige och den danske invandrarministern Bertel Haarder och förmodligen också med det danska tullskatteverket.

Romano har anmält verksamheten till svenska DO som dock svarat att de inget kan göra, att de inte kan påverka andra myndigheters arbete, något som Erik Stötterup har reagerat starkt på. Han har nu gått vidare med ärendet till EU-kommissionen.

Problematiken är den danska lagstiftningen som hindrar par att gifta sig innan de fyllt 24 år om den ena partnern är av annat etniskt ursprung, en lag som redan kritiserats hårt både av EU och den svenska regeringen, trots det applicerar de svenska myndigheterna Skatteverket och Immigrationsverket de danska reglerna i Öresundsregionen, tvärt emot vad den svenska regeringen uttryckligen har deklarerat, menar Stötterup.

– DO säger att detta faller under immigration och uppehållstillstånd, men det är

fel säger Erik Stötterup. I alla dessa fall där en av makarna är av annat etniskt ursprung, är den danska policyn till för att förhindra invandring till Danmark, även om så sker via Sverige. Det handlar om flagrant diskriminering när de svenska skattemyndigheterna skriftligen uttrycker att det finns särskilda regler för unga par som flyttar från Danmark till Sverige, men dessa regler gäller bara om de flyttar till södra Sverige. Det är ett ociviliserat och föraktfullt uppförande. Vi i Romano är mycket frustrerade över att Sveriges DO inte känner något ansvar för att upprätthålla romers rättigheter i Sverige.

Faktum kvarstår att det finns en arbetsgrupp bestående av svenska och danska myndigheter vars enda uppgift är att upprätthålla den danska så kallade 24-årsre-

geln i Öresundsregionen, menar Stötterup.

Samarbetet som har startats mellan de danska och svenska myndigheterna har flera aspekter. En viktig aspekt är att det begränsar danska pars möjligheter att förena sig med sin familj via Sverige, en annan att danskar som kör svenskregistrerade bilar blir stoppade och en tredje begränsning innebär att den fria rörligheten med gods från Danmark till Sverige stoppas. Myndigheterna har haft flera möten och Bertel Haarder har offentligt tackat de svenska myndigheterna för samarbetet.

Ingen rörelsefrihet för romer

En av många negativa konsekvenser detta samarbete har lett till är att den romska kvinnan Sanela Kaldaras nekats att bli folkbokförd i Sverige, i strid mot nordiska avtal och EU:s direktiv om fri rörlighet av arbetare och tjänster inom EU. Både skatteverket och migrationsverket har av henne krävt handlingar som enligt gällande EU-lag inte behövs för att tillåta folkbokföring.

– Jag noterar att skatteverkets handläggare Helene Hedebris är en av huvudaktörerna bakom denna aktion mot danskar som vill flytta till Sverige, säger Erik Stötterup. Det svenska skatteverkets syn på saken är fullt av fördomar och felaktigheter och innehåller subjektiva uttalanden och ogrundade anklagelser. Jag har dock läst ett uttalande av den svenske Justitieminister Thomas Bodström där han kallar den danske 24-årsregeln för idioti och diskriminering.

Dansk vädjan med mörka motiv

I ett brev till den svenska regeringen skriver den danske folketingsledamoten Jette Jespersen ett antal förslag om ändringar i svensk lag så att de blir de samma som gäller i Danmark. Bland annat vill hon att även Sverige inför den så kallade 24-årsregeln. Hon ger uttryck för en oro över tvångsäktenskap och äktenskap av minderåriga som hon tydligen tror är mycket vanliga bland invandrare, som även syftar på romer, men som till stor del handlar om att Danmark har en mycket restriktiv hållning till andra etniska grupper utom de renrasiga danskarna. Här följer de tre första punkterna i hennes brev:

1. "Den svenske regering bedes redegøre for, hvor mange personer, henholdsvis under og over 24 år, der de seneste to år er flyttet fra Danmark til Sverige, herunder til Malmø".
2. "Den svenske regering bedes redegøre for, hvor mange af tilflytterne fra Danmark til Sverige, der har en anden etnisk baggrund end dansk".
3. "Den svenske regering bedes redegøre for, hvor mange af tilflytterne

fra Danmark til Sverige, der efter ankomsten til Sverige har indgået ægteskab, herunder redegøre for i hvor mange tilfælde én eller begge af parterne er under 24 år".

Den svenska regeringens svar rimmar inte alls med det samarbete svenska skatte- och immigrationsverket bedriver med Danmark. Ett samarbete som enligt Erik Stötterup enbart gäller i Öresundsregionen och som syftar till en särbehandling av invandrare under 24 år.

Svenskt svar med ruter i

Så här svarade Sveriges regering genom Tomas Bodström den 11 oktober 2004. Vi har sturkit vissa delar av brevet.

"Folketingsmedlemmen Jette Jespersen, Danmark, har ställt en rad skriftliga frågor till Sveriges regering, alla kretsande kring den danske så kallade 24-årsregeln.

24-årsregeln innebär att ett uppehållstillstånd i Danmark på grund av familjeanknytning beviljas den som är partner med en i Danmark boende person endast om båda är över 24 år. Utöver kravet på ålder finns en rad villkor som skall vara uppfyllda för att tillstånd skall ges på grund av en sådan anknytning. I praktiken fungerar 24-årsregeln som en förhöjd åldersgräns för de danskar som vill gifta sig med en person som inte har uppehållstillstånd i landet.

Åldersgränsen har angetts ha som syfte att skydda ungdomar från påtvingade äktenskap. Bakom detta motiv syns dock tydligt den politiska ambitionen

hos det parti Jette Jespersen företräder, att med olika upptänkliga medel begränsa invandringen till Danmark.

Problemet med de danska reglerna är att de skjuter långt över det angivna målet. Svårigheter att förenas och bilda familj i Danmark drabbar en mängd par som har samma skäl för att bilda familj som de flesta infödda danskar, och som inte skiljer sig från dem på annat sätt än att det finns ett internationellt inslag i relationen. Bestämmelserna om anknytning gör till och med skillnad mellan infödda danska medborgare och medborgare som har invandrat. Många upplever reglerna som diskriminerande. I en rapport från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter i juli i år kritiserar den gällande danska ordningen i dessa avseenden. Kommissarien anser att reglerna inte garanterar principen om likhet inför lagen och konstaterar att de starkt begränsar rätten för personer i giftasvuxen ålder att gifta sig och bilda familj i Danmark. Han

Jette Jespersen

MALMÖ MUSEER

Romer och resande bortom romantik och plåga

t.o.m. 25 september 2005

Om romernas historia och villkor
i Sverige. Romska föreningar går
in gratis, om de bokar i förväg.

För bokning, ring tel 040-344423!
Öppet: Juni-aug kl 10-16.
sept-maj kl 12-16, Malmöhusvägen,
www.malmo.se/museer

rekommenderar den danska regeringen
och Folketinget att ompröva reglerna.

År 2003 flyttade 2 590 personer från
den danska till den svenska delen av
Öresundsregionen och under samma tid
flyttade 1 036 personer i motsatt rikt-
ning. Antalet flyttande mellan Danmark
och Sverige har ökat markant de senaste
åren. Denna utveckling är naturligtvis
positiv. Med flyttningarna sprids kun-
skap och erfarenheter som bidrar till en
ökad integrering av länderna i Norden.
Motiven till flyttningarna är olika. Inom
Örestatprojektet, som drivs av bl.a.
Statistiska centralbyrån och Danmarks
Statistik, har nyligen en enkät om moti-
ven gjorts. Enligt svaren på enkäten är
det de lägre bostadskostnaderna som är
det vanligaste skälet till en flyttning till
Sverige i Öresundsregionen. Äktenskap
eller sammanflyttning som skäl kommer
på plats nummer fem.”

(...)

“Utgångspunkten i Sverige är att alla
personer, oavsett medborgarskap och
ursprung, skall behandlas lika vad avser
möjligheterna att ingå äktenskap och bilda
familj. Åldersgränsen för att ingå äkten-
skap eller registrera partnerskap är 18 år,
och då skall principen också vara att man
erkänner den åldersgränsen i frågor om
anknytningsinvandring. I annat fall sätter
man sig som förmyndare över en hel grupp
i samhället. Det är alltså uteslutet att vi i
Sverige skulle börja särbehandla invandra-
re från Danmark för att hit utsträcka den
invandringspolitik som förs i Danmark.

Att komma till Sverige
från Danmark för att kunna
gifta sig och leva tillsam-
mans är inte ett "kryphål",
utan i praktiken den enda
möjligheten för en del per-
soner. I gruppen som kom-
mer hit finns, liksom i andra
grupper, problem med att
vissa ungdomar utsätts för
tvång. Svenska myndigheter har upp-
märksammat flera sådana fall, men de
hanteras enligt de regler som gäller lika
för alla.”

(...)

När det gäller risken för tvångsäkten- skap som Jette Jespersen anger som motiv för 24-årsregeln svarar Bodström.

“Det är mycket viktigt att det tas kon-
takter över nationsgränserna för att hjäl-
pa de ungdomar som behöver stöd. Vi
har ett nordiskt samarbete i dessa frågor
och det är väsentligt att vi omsätter det i
praktiken. Uppgifter från ett lands myn-
digheter till ett annat om att det finns risk
för att en person far illa måste tas på
största allvar av ansvariga myndigheter.
Den ökade rörligheten över den dansk-
svenska gränsen är välkommen, och
måste också återspeglas i ökade kontak-
ter våra myndigheter emellan. I Öre-
sundsregionen finns ett gott samarbete,
bland annat genom Öresundskommittén,
som kan utvecklas ytterligare. Problem
med oriktiga anmälningar om flyttning är
en sådan fråga om vilken samarbete sker,

Justitieminister Tomas Bodström

och en grupp med representanter från
Öresundskommittén och berörda myn-
digheter kommer att arbeta med en kart-
läggning under hösten.

En självklar utgångspunkt för allt nor-
diskt samarbete är intresset av att främja
utvecklingen av ett gränslöst Norden.
Om detta råder bred politisk enighet. Den
fria rörligheten för personer över grän-
sarna har alltid varit en grundläggande
förutsättning för denna utveckling. Jette
Jespersen ställer hypotetiska frågor om
åtgärder som skulle gå stick i stäv med
dessa strävanden.

Vår förhoppning är i stället att vi kan
fortsätta att förbättra det nordiska samar-
betet när det gäller att motverka
tvångsäktenskap och stödja ungdomar
som riskerar att utsättas för hot och våld
inom familjen. Arbetet måste vara inrik-
tat på ett öppet och jämställt Norden.
Och i det arbetet skall det inte finnas
utrymme för åtgärder som resulterar i
stängda gränser, särbehandling och dis-
kriminering.”

Rumänska bilder i Edsviks konsthall

Det har varit en fotoutställning på Edsviks konsthall av Richard Adkin i samarbete mellan Romskt Kulturcentrum och Edsviks konsthall.

Richard Adkin är en ung kanadensisk konstfotograf som bor i Budapest, i Ungern. Under resor i Central- och Östeuropa har han porträtterat romer i olika miljöer. Förra året deltog han i samlingsutställningen "Romer och resande bortom romantik och plåga" på Malmö museer. Han har även visat sin utställning "Rumänska bilder" på Romskt Kulturcentrum i Stockholm.

På Edsviks konsthall ställde han ut delar av sin dokumentation av romernas vardag i den rumänska staden Timisoara.

Tio procent av befolkningen i Rumänien, omkring 2,5 miljoner, är romer. De flesta av dem lever under mycket svåra förhållanden.

Under en vistelse i grannlandet Rumänien följde Richard en ung romsk aktivist, Adkin Diane Poppa, som ivrar för de romska barnens skolgång. Diane Poppa finns med i fotoutställningen. En bildserie av Richard Adkin, berättar om hur hon försöker bereda plats åt en grupp romska barn som inte har tillgång till den kommunala skolan. Romska barn blir ofta inte insläppta i skolan, ibland med argumentet att de inte är tillräckligt rena och inte har med sig matpaketet som andra barn har råd med.

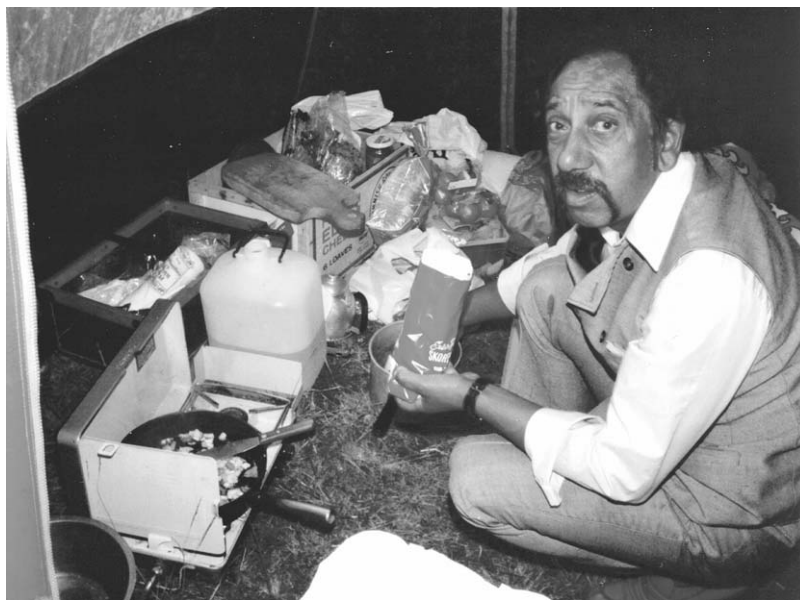
– Jag har tagit mig an barnen för att få dem inskrivna i skolan. Alla var så glada att få börja i skolan när jag tvättade och klädde dem. När vi kom fram till skolan bad jag barnen vänta i ett rum medan jag talade med skolledningen. Jag berättade att jag hade en liten skara romska barn med mig som nu uppfyllde skolans krav; de var rena och hela och hade matpaketet med sig. Skolledningen kom ändå med undanflykter. De hävda-

de att det inte längre fanns plats och att det var brist på lärare. När barnen fick höra detta blev de besvikna och fick ledsna traska hem igen. Likadant är det på dagis, där släpps de romska barnen inte heller in. Dagispersonalen säger att

de romska barnen är smutsiga, sjuka och sprider smitta.

Utställningen på Edsviks konsthall är den första i ett led av kommande vandringsutställningar som arrangeras av Romskt Kulturcentrum.

Aljosha lagar mat.

Aljosha gifter sig med Gina.

Zigenarhövdingens son

Aljosha, zigenarhövdingens son, var den sista av de sju söner till Milosh Johan Dimitri Taikon. Aljosha var yngst i brödraskaran och föddes i ett tält på en fotbollsplan i Ångermanland, inte långt från Nordmaling. Han blev 78 år.

Under sin uppväxt arbetade han motvilligt tillsammans med sina bröder på familjens tivoli. Ändå kände han att han ville göra något mer än att resa upp tivolistånd. Han berättade dock gärna om hur familjen reste runt med häst och vagn och senare med lastbilar och traktorer.

Aljosha tyckte bättre om att laga mat än att reparera gamla bilar med sina bröder. Det visade han prov på senare i livet. Laga mat hade han lärt sig av mamma, Volea.

Familjen reste runt i Sverige, men stannade upp under den strängaste vinterperioden. Då sökte man upp en plats för vintern med möjlighet att isolera tälten för ett mer permanent boende.

Ett av lägren låg i Sköndal i Stockholm. Dit kom de flera gånger om året och hade som fast boplatz ända fram till att familjen flyttade till Tantogatan under Årsta tågbro.

I Sköndal fanns en tältskola där Aljosha gick tillsammans med sina bröder, svägerskor och framför allt sina bröders barn som han växte upp tillsammans med.

Aljosha ägnade en stor tid av sitt liv åt dansen, men det var inte bara den romska dansen som inspirerade honom. Tillsammans med sin bror Vorsos många flickor var han en flitig besökare av dansställen som Sveasalen och senare Nalen. Det var populärt att dansa jitterbug och han blev en del av de så kallade Nalensnaidarna.

Aljosha gifte sig på Tanto med sin stora kärlek Gina och pappa Milosh ställde till med bröllop för sin lille son som då var 25 år.

Han var en av de första romerna i Sverige som hade fast anställning. I många år arbetade han på lampfabriken Luma i Hammarby.

Erik Ljungberg en mycket god vän till hela familjen Taikon. Han berättar att han och Aljosha träffades redan 1938. Erik reste då med Aljoshas familj på sommarloven, han var vän med Aljoshas äldre bröder och Aljosha själv var då bara en pojke i tioårsåldern. Erik blev vän med hela familjen, en vänskap som varade i mer än 60 år.

För ungefär 25 år sen sa Aljosha till Erik:

– Ska vi återuppleva gamla minnen och åka till Kivik tillsammans?

Sagt och gjort, de gamla vännerna gav sig av och i 20 somrar reste de tillsammans till Kivik. De gjorde många andra resor också. De åkte bland annat till St Marie de la Mare, Paris, London, Östeuropa, och många gånger till Danmark för att hälsa på släkt och vänner.

– Det var roliga resor, berättar Erik som visar ett gammalt kort när de bägge besöker Kiviks marknad och Aljosha lagar paprikadolmar på ett litet gasolkök i tältet.

Gunilla Lundgren kände inte Aljosha lika länge som Erik.

– Jag lärde känna Aljosha i slutet på 1960-talet, så det är snart 40 år sedan. Senare skrev vi en bok tillsammans. Det är ett av de roligaste arbeten jag haft i mitt liv, berättar hon.

De skrev boken om hans liv hemma i hans kök då han bodde i Bredäng.

– Aljosha tyckte alltid att jag var för smal berättar, Gunilla, därför lagade han väldigt god mat till mig under mina besök. Vi reste också till Kivik och turnerade på bibliotek, ungefär en gång i månaden, och berättade om boken i flera år. Under våra arbetsår kom han aldrig för sent, han var aldrig sur eller ovillig, och han gjorde succé var vi än framträdde berättar, Gunilla.

Hon kom med de vita bussarna

Rzofi, Sofia Brezinska Taikon, var en av de två romska kvinnor som kom med de vita bussarna från nazityskland 1945. I år har det gått 60 år sedan krigets slut när ryssarna befriade fångarna i Auschwitz, bland dem Sofia och hennes kusin Anna.

Jag minns Sofia från min uppväxttid på Tanto, hon talade ett annat språk och inte samma dialekt som mina föräldrar och andra som bodde på Tanto, berättar Fred Taikon. Sofia talade dålig svenska i början, jag förstod inte då att hon kom från Polen. Jag förstod inte heller att hon hade suttit på olika koncentrationsläger. Jag såg bara att det fanns något som tryckte henne mellan skratt och gråt.

Långt senare kunde Sofia berätta för mina systrar och mig som lyssnade på henne hur hon hade förlorat sin familj och hur man hade behandlat henne och andra på de olika lägren. Man kunde ofta se henne sitta och fundera med en tår i blicken men oftast såg vi barn henne som en glad och vacker kvinna.

Sofia kunde aldrig släppa tanken på kriget. Men hon förstod att livet måste gå vidare och med de nya romerna i Sverige som hennes familj, formade hon sitt liv och blev en glad och dansant kvinna som ägnade mycket tid för mat och sin nya familj. På fester blev hon ofta bedd att dansa och då tillsammans med Aljorsa Taikon. Hennes familj bodde i samma hus som vi själva och dottern Kristina blev en given kamrat tillsammans med de andra barnen på Tanto.

Första gången jag träffade Sofia

Gunilla Lundgren berättar för oss hur hon kom att känna Sofia.

– Första gången jag träffade Sofia var

för mer än 30 år sedan. Men jag lärde inte känna henne förrän jag arbetade med en bok om en av hennes släktingar Aljoshka. Det var roligt när Sofia var med. Hon var skämtsam och lite busig, samtidigt mycket stilig och värdig, alltid generös! Det var hon som gjorde maten till våra kalas och den var alltid riklig.

Jag såg ju hennes märke från Auschwitz på vänstra armen och jag beundrade henne för att hon verkade så stark och inte nedbruten av vad hon gått igenom.

Senare när jag pratade i enrum med henne om tiden i koncentrationslägren Aschwitz och Ravensbrück förstod jag att hon ändå var djupt kränkt och skadad. Hon började ofta gråta när vi samtalade och hon ville inte påminnas om all ondska hon sett. Ändå ville hon göra en bok om sitt liv.

Bara en liten stund i taget orkade Sofia minnas, sen ville hon koncentrera sig på det som gjorde livet värt att leva: sina barnbarn, Janko, alla roliga resor, Kristina, familjen och släkten, Magda och Erik och andra vänner.

Vi arbetade med boken i tre år och den hann bli färdig, men inte tryckt, innan Sofia gick bort. Hon har med sig bokens första sida i manusform. Jag har lagt sidan som ett symboliskt brev till framtiden i hennes kista. Sofia visade mig ett stort förtroende, och jag ser det som ett djupt ansvar att hennes kamp inte ska vara förgäves. Hennes liv ska inte glömmas, berättar Sofias vän Gunilla Lundgren.

Sofia med sin dotter Kristina.

Sofia med glimten i ögat.

*Veija Baltzar, Ritva
och Henry Berg på
gården i Kyrkslätt.*

Romerna i Finland

– Osynlig diskriminering

Romerna i Finland har samma rättigheter som alla andra medborgare och det var Finlands president Tarja Halonen som gav idén till ett representativt organ för romerna i anslutning till Europarådet i Strasbourg, där Miranda Vuolasranta, romsk kvinna från Finland, är specialrådgivare. Romernas situation i Finland borde alltså vara god.

Text: Cia Rinne, **Foto:** Joakim Eskildsen

Cirka 10 000 romer lever i Finland. Nästan alla är Kaale, finska romer. I Sverige finns det drygt 3 000 Kaale. Liksom övriga finländare, flyttade många finska romer till Sverige på 60- och 70-talet. Lagstiftningen gällande romer har genom tiderna varit ytterst hårdhänt och under den tid Finland var del av Sverige företogs åtskilliga försök att driva romerna ur landet.

De första romerna kom till nuvarande Finland för ungefär 450 år sedan där de inledningsvis blev bestulna på sina hästar som konfiskerades på Åland. Romer som påträffades i landet mellan 1638 och 1747 kunde hängas utan rättegång, kvinnor och barn deporteras. Då det blev

klart att romerna inte kunde drivas ur landet stiftades en rad lagar i syftet att utrota deras språk och kultur och att assimilera dem till majoritetsbefolkningen.

Först under andra hälften av förra seklet förbättrades romernas situation och representation väsentligt. Idag har romerna i Finland alla medborgerliga rättigheter och plikter, men de allmänna attityderna gentemot dem är fortfarande gammaldags och misstänksamma.

Det är fullbokat

"Bara en åt gången," fick Satu höra då hon ville gå och handla i en butik med sina väninnor.

– Det är fullbokat, påstod receptionis-

ten vid campingplatsen där Satu ville övernatta med sin familj på sommaren.

– Vi har just hittat en annan, sade arbetsgivaren till Tino innan arbetsintervjun ens börjat.

De flesta romer i Finland kan uppleva diskriminering i så gott som alla offentliga livssfärer. Det är klart att dessa avvisingar inte sker varje dag, men diskrimineringen är ett så allmänt fenomen att många romers liv och vardagliga handlande påverkas av det.

– Man behöver bara gå till en ny butik där folk inte känner en för att känna av den, berättar Sandra.

En bekant till henne förvägrades betjäning i en frisörsalong.

– Han hade ringt och beställt tid, men då han kom till salongen och barberaren såg att han var rom påstod han sig plötsligt inte ha någon tid i varje fall.

Satu ville gå och träffa en väninna i en bar, men fick veta att hon har portförbud.

– Hur skulle jag kunna ha det? sa hon.

– Du har ställt till med bråk här, sade portvakten.

– Jag? Bråkat? Jag har ju inte ens varit

här någonsin förut! protesterade Satu.

Portvakten var obeveklig:

– Det vet du själv. Jag behöver inte förklara något.

Eftersom de rasistiska kränkningarna och brott som romer utsätts för sällan når offentligheten förblir problemet närmast fullkomligt osynligt för allmänheten, emedan det för romerna är ett mycket närvarande och kännbart problem. Att den otrevliga behandlingen romerna utsätts för i sin vardag förblir okänd främjar inte heller majoritetsbefolkningens förståelse för romernas situation. Ansvaret skjuts ofta på romerna själva, och i och med bristen på information om den romska minoriteten och dess rättigheter kan rasistiska attityder och motsvarande beteende fortleva samtidigt som de antas vara en slags "allmän inställning" som inte har något att göra med rasism.

– Jag skulle uppskatta det mycket mera om någon sade direkt till mig att han inte tycker om zigenare, men att påstå att man inte är rasist, och sedan komma med yttringar som avslöjar hur stora fördomar personen har, är mycket irriterande, tycker Henry Berg.

Lagar hjälper inte

Att diskriminering är olaglig enligt lagarna av 1978, 1995 och senast 2004 är nödvändigt, men ändrar inte mycket på allmänhetens attityder. Matti Wuori uttrycker situationen så här:

– I Finland tror man på lagarnas makt: finns det ett problem så stiftas en ny lag och därmed tror man sig på ett underligt sätt ha undanröjt problemet.

Under sensommaren 2002 genomförde Människorättsförbundet ett test på hur lagenligt helsingforsiska restauranger behandlar sina kunder. Fyra olika grupper med minst en företrädare för majoritetsbefolkningen och antingen romer eller personer med afrikansk bakgrund besökte olika restauranger under två kvällar.

En av gruppen bestod av tre unga romska flickor. De gick gärna med på att delta i testet, men sade från början att de aldrig skulle få tillträde.

– Inte ids vi ju mera, sade de efter att den tredje restaurangen förvägrat dem tillträdet. Vi kommer inte in någonstans i alla fall.

– Restaurangfolket är oinformerat om sina rättigheter, säger Människorättsförbundets generalsekreterare Kristiina Kouros.

En dörrvakt som under rättegången tillfrågades varför han inte släppt in romer påstod att han inte hade någon aning om att det var ett brott. Flera av dörrvakterna var av den övertygelsen att restaurangen har rätt att välja sina kunder. Så är inte fallet. Restauranger och kaféer är offentliga platser dit ingen får förvägras tillträde på grund etnisk bakgrund.

Stor okunnighet bland restaurangägarna

De flesta dörrvakterna refererade till de romska kvinnornas klädsel.

– Det råder en stor oklarhet angående restaurangernas rätt att välja sina kunder på basis av klädseln, säger Miranda Vuolasranta.

Det finns kanske diskotek i vissa städer som kan göra ett urval av tillräckligt hippa människor eller vissa fina restauranger som kan kräva elegant garderob, men att en karaokebar i Helsingfors kan kräva en viss klädselstandard är nästan roligt. Romernas klädsel elegant, och det är ingalunda någon "folkdräkt".

Det är dock inte kläderna som är orsak till restaurangernas behandling av romer. Den romska kvinnans traditionella klädsel är lätt igenkännbar och gör därmed de romska kvinnorna speciellt sårbara för diskriminering.

Enligt Henry Berg tycker det vore enklare om folk var mera uppriktiga kring rasismen

Cia Rinne.

Under rättegångarna kom det fram att restaurangägare även fruktade att flera romer skulle börja frekventera stället om de släppte in en rom.

Ytterst få av dessa fall kommer till offentlighetens kännedom och då de lyfts fram i medier handlar det enbart om enskilda höga böter, något som inte befrämjar förståelsen av de verkliga förhållandena.

Få romer vet om sina rättigheter och ännu färre går så långt att de gör en brottsanmälan. Beslutar de trots allt att göra en anmälan, kan redan mottagandet på polisstationen vara deprimerande. Polisen i Böle till exempel vägrar betjäna "zigenarna", som de kallade dem, och tar bara motvilligt emot brottsanmälningar.

– Det är enbart de mest modiga som anmäler saken till polisen, säger Miranda Vuolasranta.

Bara dörrvakter som döms

Man kan fråga sig om det är ett effektivt sätt att bekämpa diskrimineringen då Det finns antidiskrimineringslagar, men alla myndigheterna följer dem inte.

– Det brottsrättsliga skyddet för romer och invandrare är ytterst dåligt, säger Matti Wuori.

De flesta som dömts för diskriminering är dörrvakter som därmed egentligen betalar för sin chefs inställning, som Vuolasranta påpekat. Kanske är det bättre att betala böter än att mista sitt jobb som vakt.

Människorättsförbundet föreslår ett förbud av restaurangverksamheten efter upprepade diskrimineringsbrott som en åtgärd för att stoppa diskrimineringen. Hittills betalar restaurangfolket gärna de obetydliga böter som döms ut idag för att kunna bedriva sitt rasistiska kundurval.

Finlands inkonsekventa politik i mänskliga rättigheter har uppmärksamats av Alvaro Gil-Robles, Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter. Han kritiserar att polisen helt enkelt tillbakavisar romernas klagomål och att dessa inte följs upp med den nödvändiga nitiskhet:

– Även om lagstiftningen angående diskriminering är rimlig, efter allt som rapporterats, är dess verkställande inte det.

Från den 1 februari i år kan skadestånd för kränkning på grund av etniskt ursprung uppgå till 15 000 euro. Direkt och indirekt diskriminering samt trakasserier är förbjudna. Likaså är "instruktioner eller befallningar att diskriminera"

brottsliga, det vill säga, restaurangägare har inte längre rätt att instruera sina dörrvakter att avvisa romer.

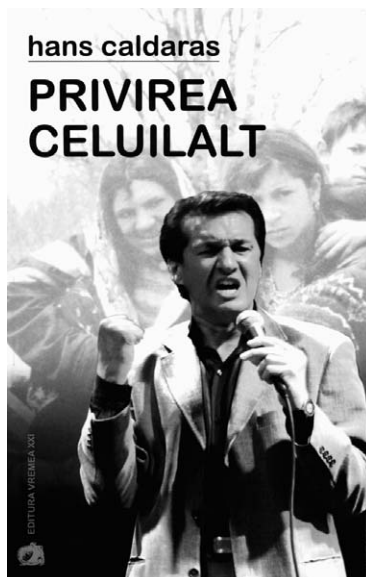
Därutöver är statliga och kommunala myndigheter, dvs. även polisen, skyldiga att "i all sin verksamhet målmedvetet och systematiskt främja likabehandling samt etablera förvaltningssed och verksamhetssätt som säkerställer att likabehandling främjas när ärenden bereds och beslut fattas. Myndigheterna skall särskilt ändra de omständigheter som förhindrar uppnående av likabehandling."

Några små positiva resultat har det gett. Santtu berättar att han hade hört talas om en kiosk som inte sålde till romer. Han kunde inte tro det och gick till kiosken för att ta reda på saken. Kioskägaren vägrade faktiskt sälja honom någon glass.

– Stämmer det att du inte säljer? frågade Santtu.

– Jag säljer inte, höll kioskägaren fast.

– Då stannar saken inte vid det här, sade Santtu, gick hem, ringde på grannens dörr och tog med honom som vittne. Då han sade att han skulle göra polisanmälan skrattade de åt honom. Det slutade med att kioskägaren fick böter. Nu förtiden säljer kiosken även till romer.

I boken berättar Hans om sin barn-dom som oftast bestod av en tärande oro. Han växte upp i en miljö som utomstående inte hade någon kunskap om eller förståelse för. Därför växte behovet hos

honom att informera om romernas verklighet i Sverige.

– Mitt vakna tillstånd var fullt av rädslor och ångest sömnen var en befrielse från vardagens mörka skuggor, berättar Hans.

Landets bokrecensenter har varit positivt eniga i sina omdömen. En av dem skrev:

"I betraktarens ögon" brinner sanningen i marginalerna som febern vid kronisk luftrörskatarr.

En annan skrev: Frågar man mig så tycker jag att boken borde vara obligatorisk läsning alla skolor. Ytterligare en skrev: Ett väsentligt och mycket stimulerande inlägg om romerna. Han är en författare till en mycket läsvärd bok.

Översatt

Boken I betraktarens ögon har nyligen blivit översatt till Rumänska. Ungern och Frankrike har visat stort intresse för boken och planerar en översättning. Hans Caldaras reser runt och gästspelar ofta i Rumänien, håller föredrag och lyfter fram den romska kulturen och talar om den öppna diskriminering som förekommer där. Vid utgivningen av den rumänska upplagan delade Hans ut boken till romska barn i en skola i Bukarest. Boken är sponsrad Svenska Institutet som har bidragit med pengar till översättningen som är gjord av Monica Bunu.

ISBN 91-7263-615-7

Panpocet från förlaget Prisma

Nu i pocket!

Hans Caldaras bok "I betraktarens ögon" har nu kommit ut i pocketversion. Hans memoarer är en skildring av en värld som för det flesta svenskar okänd, men som ändå är en del av Sveriges historia.

Med allvar, humor och värme skildrar han sitt liv som svensk rom och romernas historia, traditioner seder och bruk.

Mannen som gick på lina

En god vän gav mig en bok att läsa under påsken, Himmelsfärd av Steven Galloway.

Första kapitlet är så spännande att jag knappt vågar läsa vidare. När det börjar ska Salvo Ursari gå på lina mellan tvillingtornen på Manhattans World Trade Center i New York. Linan är spänd fyrahundratjugo meter ovanför marken. Där nere håller de ridande poliserna ordning på folkmassan som ska följa Salvos balansnummer. Han kommer få tjugotusen dollar för sin möda. Han är sextiosex år och rom.

Jag ska inte berätta hur balansnumret går. Läs själva! Hela boken är spännande och gripande.

Vi får lära känna Salvo under uppväxten i Transsylvanien. Första världskriget är slut och många romer är på flykt i Europa. När Salvos är nio år mördas hans föräldrar av en bymobbo, och Salvo ger sig av till Budapest. Helt ensam i världen

får han arbete hos ett litet resande akrobatsällskap. Han upptäcks ganska snart som en stor balanskonstnär och erbjuds engagemang vid USA:s största cirkus.

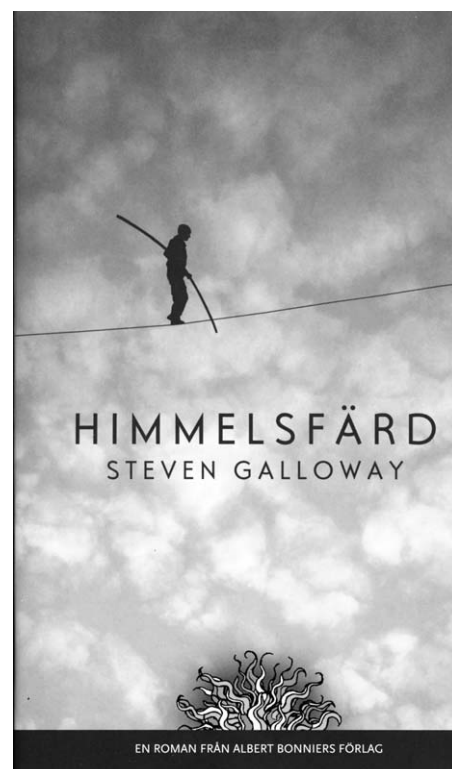
I bokens efterord skriver författaren Steven Galloway att berättelsen är en fantasiskapelse, men han har använt sig av historiska platser och verkliga lindansares erfarenheter. Boken innehåller också romska myter och sagor.

Författaren är född 1975 i Kanada. När boken kom ut där år 2003 recenserades den i The National Post. Recensenten skrev: "Jag betvivlar inte att den här romanen kommer att bli ihågkommen som en av årets bästa. Jag var fullkomligt betagen av den."

Boken är översatt till svenska av Manni Kössler, den kom ut på Albert Bonniers förlag 2004.

Låna den på biblioteket!

Gunilla Lundgren

Fånglägret Lety som det såg ut innan grisfarmen byggdes.

Minnesplats istället för grisar

Tjeckiska romer vill ha bort en grisfarmare som föder upp sina grisar på ett område där det tidigare låg ett koncentrationsläger. Hundratals romer avrättades där under andra världskriget. I flera år har romerna i Tjeckien kämpat för att få bort grisfarmen och nu har Ondrej Gina, romsk ledare för the Board of Romany Regional Representatives i landet, startat en namninsamling där de vädjar till de tjeckiska myndigheterna att avlägsna farmen, som byggdes under sjuttioalet med kommunisternas goda minne, och göra den till en minnesplats över alla de som föll offer för nazisterna där. Enligt befintliga dokument dog minst 326 romer på Lety lägret. Både romska organisationer och mänskliga rättighetsorganisationer säger att det är en skymf att där finns en grisfarm där istället.

I Tjeckien finns det cirka 300 000 romer. De flesta är arbetslösa och diskrimineras av majoritetssamhället. Majoritetsbefolkningen anklagar ofta romerna för att vara kriminella.

Under andra världskriget fanns det två arbetsläger enbart för romer i nuvarande Tjeckien. Även tjeckerna själva medverkade till den fasansfulla behandlingen av romer i lägren Hodonin och Lety. Detta är något som man försökt dölja i tjeckernas historia dels genom att låta uppföra grisfarmen över Letys ruiner och dels genom att bygga en stugby för turister över Hodonins mörka historia. Så vördar tjeckerna minnet av alla de romer som förintades under andra världskriget.

Lety lägret var menat för antisociala

romer från Bohemia och fångarna antingen dog där eller transporterades till Auschwitz eller någon annan förintelseanläggning. De som internerades i Hodonin-lägret var romer från Moravien, de mötte samma öde som romerna i Lety. Uppskattningsvis utplånades mer än halva den romska befolkningen i området i dessa läger. Lägren administrerades helt av tjecker. Ingen av dem möttes av några anklagelser eller inställelser vid krigsförbrytartribunaler vid andra världskrigets slut utom Lety lägerchef, Josef Janovsky, som friades från anklagelserna 1948.

New Kerala

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Konservativ hatkampanj mot romer i UK

Storbritannien driver de konservativas ledare, Michael Howard en hätsk kampanj mot romer och resande för att få väljarna med sig i nästa val. Något valdatum har ännu inte bestämts, men många tror att Tony Blair inom kort kommer att utlysa ett nyval. Michael Howard verkar dock redan ha startat. Han har bland annat lovat att om han vinner valet ska han bunta ihop alla romer och resande och allmänheten ska få bestämma var de ska tillåtas att vara.

UK Association Of Gypsy Women menar att denna kampanj för tankarna tillbaka till andra världskriget och dess fasor.

"Tänker ni vad vi tänker" är Michael Howards slogan, ett budskap som betyder att de vågar säga det som inga andra politiker vågar. Han aviserar i sina tal hårdare tag mot invandringen, restriktio-

ner inom abortlagstiftningen och så var det det där med romerna, fast i England säger man fortfarande gypsies och då menar man både romer och resande.

En labourpolitiker säger sig känna en "doft av gaskamrarna" efter Howards utspel

UK Association Of GypsyWomen/Expressen

till den slovakiska konstitutionsdomstolen som även de vägrade att ta sig ann fallet. Ett antal romska personer från Dobsina tillsammans med sina juridiska representanter, ERRC och den slovakiska NGO organisationen Human Right Advocates, tog då fallet till FN kommittén elimination off racial diskrimination (CERD).

CRD har nu kommit fram till att Slovakien har brutit mot sina skyldigheter under internationell lag att inte ge sig hän åt rasistisk diskriminering.

FN finner vidare att Slovakien har brutit mot sina skyldigheter att garantera allas samma rätt inför lagen när det gäller boende. Dessutom har Slovakien etablerat en rasistisk diskriminering som de slovakiska domstolarna inte gör något åt. CERD säger att Slovakien måste hjälpa romerna i Dobsina med boendet, de måste se till att situationen blir den samma som den var innan det tog beslutet att inte bygga bostäderna och att de måste återgå till det för att beslutet om att bygga bostäderna för stadens romer.

– Det här beslutet är helt korrekt och mycket viktigt och klargör för den slovakiska regeringen och alla andra regeringar som bryter mot internationell diskriminerings lagar som handlar om rätten till boende säger Claud Cahn EERC.

Vi hoppas att den slovakiska regeringen kommer att ta detta beslut som en varningssignal för att äntligen agera på det sätt som krävs och häva de stenålders omständigheter under vilka tiotusentals romer lever under i Slovakien och en gång för alla ge de Slovakiska romerna de jämbördiga livsvillkoren som tillhör 2000-talet.

Roma Network

Slovakiska romer nekas bostäder

Högerextremister i en Slovakisk stad fick politikerna att lägga ner planerna på bostäder för romer i Staden Dobsina.

I mars 2002 bestämde de styrande i staden Dobsina i Slovakien att ett område med lågbudget hus skulle byggas för romerna i staden. I Dobsina bor det cirka 1800 romer, många av dem bor i ren misär utan dricksvatten, avlopp, och i fallfärdiga bostättningar. Ordförande i realslovak national parti, ett av många politiska partier i Slovakien med ett uttalat antiziganistiskt program, har tillsamman med fyra andra nationalister organiserade med fyra

andra nationalister namninsamlig för att stoppa dessa planer.

De vill inte ha fler romer i Dobsina. De presenterad en namninsamling för politikerna i staden som genast anordnade en omröstning där man röstade bort det tidigare tagna beslutet om byggandet bostäder för romer.

Romerna i Dobsina bad distriktsåklagaren att undersöka om detta var lagligt, men åklagaren vägrade. Då vände de sig

Zigenare står det med stora bokstäver på läktaren.

Andra i publiken bildade ett jätteporträtt av Hitler.

Fotbollsrasister i Rumänien

Den 13 april i år spelade Steaua Bucharest mot Rapid Bucharest i en match som drog den största publiken någonsin i Rumänien.

Under hela matchen skrek Steaua Bukarest anhängare antiziganistiska slagord mot det gästande laget Rapid Bucharest. Uppmaning om våld och rasistiska uttalanden mot romer hördes även från fotbollsstadions högtalare.

En av de rasistiska rumänska sångerna, Zigenare och Ufon, spelades i stadions högtalare i pausen efter första halvleken. Efter matchen kallade Gabi Safta, hemmalagets presentatör, det gästande lagets tränare, Razvan Lucescu, för en stinkande zigenare.

Gigi Becali, Steaua Bukarest ägare, har i ett officiellt uttalande före matchen sagt att han skulle klå upp det gästande lagets före detta ägare som numera är minister i den Rumänska regeringen om han vågade visa sig på fotbollsarenan. Steaua Bukarest är ett lag som till stora delar stöds av den romska befolkningen i Bukarest.

Gigi Becali är en av de rikaste männen i Rumänien och stöder öppet Noua Dreapta, en högerextremistisk organisation som har samma doktriner som Iron Guard. Iron Guard var en extrem naziororganisation under andra världskriget som

låg bakom många mord, inklusive en pogrom på över två hundra judar. Bland annat stämplades en 5 årig flickas kropp med stämpeln "för konsumtion"

På Noua Dreaptas hemsida adress? Anses romer vara lägre stående varelser "som själ vårt bröd, byter ut våra traditioner, rånar våra bröder och mördar våra föräldrar".

Rumänska fotbollsförbundets ordförande Dumitru Dragomir är även medlem av högerextremistiska partiet Roamnia Mare som sitter i de Rumänska parlamentet.

Roamnia Mares ledare, Corneliu Vadim Tudor, har sagt att om han vinner valet ska han isolera alla romska brottslingar i särskilda kolonier för att inte hela Rumänien ska förvandlas till ett zigenarlager. Chefen för de rumänska fotbollsdomarna i Rumänien, Ioan Craciunescu, har i gåva fått en bit mark i den bästa del i i Bukarest av Becali.

Rasistiska incidenter mot romer i Rumänien är mycket vanliga och uppmärksammas inte alls. Dinamo Bucurestis anhängare visade till exempel upp en stor banderoll med Antonescu under en match när den Rumänske inrikes ministern var närvarande.

När fotbollsmatchen den 13 april var över sade Rumänske fotbollsförbundets

observatör Vallentin Alexandru att - matchen spelades under normala omständigheter och att det inte fanns något särskilt att rapportera.

Förra året skulle de Rumänska myndigheterna motverka diskriminering och de la de ner den svindlande summan fyra tusen kronor på att bekämpa rasismen på de Rumänska fotbollsarenorna. De trehundra tusen kronor som finns tillgängliga på Fifa för att bekämpa rasismen på arenorna behövdes inte enligt de rumänska fotbollsförbundet.

Nyligen gratulerade den rumänske presidenten Traian Basescu, Steaua Bukarest ägare Gigi Becali. Under den matchen skrek anhängarna "vi har alltid hatat zigenare, vi har alltid urinerat på er."

Om man betänker att romer har varit slavarbetare i Rumänien i femhundra år, folkorden på dem under andra världskriget, pogromerna mot romer under nittio-talet, kan man lätt påstå att det inte endast är någon liten grupp anhängare till Steaua Bukarest som hatar och vill pissa på det stinkande zigenarna utan en stor del av det rumänska samhället.

Och förmodligen kommer inte det rumänska fotbollsförbundet inte att ha något att rapportera.

Roma Network

Ny styrelse på RKC

Under RKC:s, Romskt Kulturcentrums, årsmöte nyligen valdes Jan Ottosson från resandegruppen till ny ordförande för kommande tvåårsmandat.

Text: Bengt O Björklund
medlem i RKC

Fred Taikon, en av initiativtagarna till centret och som varit föreningens ordförande sedan starten, hade sedan en tid tillbaka bestämt sig för att ställa sin plats till förfogande. Han lämnade samtidigt styrelsen med omedelbar verkan. Det gör även hans fru Maja-Lena Taikon.

– Jag avgår för att jag inte längre har samma synsätt på verksamheten som delar av styrelsen, säger Fred Taikon. Jag funderade ett tag på att ändå ingå i styrelsen, men insåg till sist ändå att det skulle bli omöjligt för mig att arbeta under de förhållanden som råder.

Fred Taikon har hela tiden kämpat för att de fem grupperna i Sverige ska kunna enas under ett och samma tak, en vision som kanske är på väg att tappa sin lyster. Under fem år har han arbetat oavlönad för att förverkliga detta projekt tillsammans med andra eldsjälar inom den romska rörelsen.

– Jag har lagt ner hela min själ i detta projekt och hoppas verkligen att de som nu tar över känner samma ansvar för centret och är beredda på att ta arbetet med att främja den romska kulturen och stötta de romer runt om i Europa som så väl behöver vårt stöd. Centret är ju numera även internationellt känt.

Den nya styrelsen består av ordförande Jan Ottosson från resandegruppen, vice ordförande Karri Palmroth från kalegruppen. Ledamöter är Lars Demetri och Angelina Taikon från svenska keldarachgruppen, Viktor Famulson och Agnes

Lakatos från Lovaragruppen, Kari Palmroth och Seppo Von Lindeman från finska kalegruppen och Birger Rosengren och Jan Ottosson från resandegruppen.

Tills vidare är två platser vakanta för den nyanlända gruppen då styrelsen inte har funnit några kulturbärande personer från gruppen i Stockholm.

– Ingen i styrelsen känner någon nyanländ i Stockholm. Det fanns förslag på duktiga romska aktivister från Östeuropa på annan ort i Sverige, men eftersom

centret är ett Stockholmsprojekt, finansierat av Stockholms stad, borde det nog helst vara romer bosatta i Stockholm som ingår i styrelsen, säger Fred Taikon.

Fred Taikon avtackades för sina år med blomvasen som stod på bordet.

– Det kändes faktiskt lite pinsamt, men livet går vidare. Jag hoppas att planeringen för centrets framtid går bättre än så och jag önskar dem all lycka med arbetet att ena de fem romska grupperna i Sverige och att centret verkligen blir ett center för romsk kultur.

Den avgående ordföranden i RKC, Fred Taikon, tar av den nye ordföranden Jan Ottosson emot vasen från bordet efter sina år som initiativtagare och ordförande i RKC.

Notiser och nyheter sedan sist

Brutal våldsman fick tio år

Slovakiens högsta domstol har slagit fast en dom från domstolen i Prešov. Det är en 23-årig man som dömts till tio års fängelse och cirka 100 000 kronor i skadestånd för att brutalt ha attackerat och permanent skadat en romsk pojke förra året. Den 23-åriga våldsmannen angrep Alojz Oracko efter ett gräl och slog honom först i ansiktet, när pojken sedan låg på marken fortsatte angriparen, Michal Sedlak, att misshandla pojken genom att sparka på honom tills han förlorade medvetandet. Då slog Michal Sedlak honom även med en träpåk i huvudet två gånger, sedan klädde han av pojken kläderna och lämnade honom på den frostiga marken. Sedlak hördes senare stolt säga till någon på en närlägen nöjespark att han klått upp en utländsk zigenare. Alojz Oracko skulle förmodligen ha dött om inte en förbipasserande sett honom och ringt efter en ambulans. Läkarna konstaterade att han hade ett antal allvarliga skador, bland dem huvud- och hjärnskador som resulterat i ett handikapp. Men även om högsta domstolen i Slovakien slog fast domen, vägrade de att inkludera att det var ett rasistiskt motiverat brott.

Dzeno

Nazistisk hemsida åtalad

Nationalsocialistisk front åtalas för artiklar på sin hemsida www.den-svenske.com. På webbplatsen har det förekommit artiklar som innefattar hets mot folkgrupp.

En artikel hade rubriken "Kraftig ökning av zigenare att vänta". I artikeln framförs bland annat att "en invasion av zigenare" skulle bli följden av EU-utvidgningen den 1 maj 2004. Mot slutet av artikeln har man infogat:

"I Bonniers Konversationslexikon står följande att läsa om zigenare

Z. äro av medellängd och ha vanligen brungul eller olivfärgad hudfärg, svart, strävt hår och mörkbruna ögon. Deras skönhet, som i allmänhet är av mycket flyktig art, har starkt överdrivits. Z. visa en utpräglad parasitkaraktär och en naturlig obenägenhet för hårt eller regelbundet arbete. Försörjningen har

Romer utan asyl

Efter många års klagomål över inhumana och grymt långväntetider för asylsökande har utlänningsverket äntligen förkortat väntetiderna. Man får hoppas att det inte går ut över de sökandes rättigheter eller de internationella regler som bör gälla.

Sextio procent är personer som redan

huvudsakligen vilat på kvinnorna. Z:s främsta förvärvsgrenar äro stöld, tiggeri samt spådoms- och trolldomskonster. Männen äro smeder, kopparslagare och förtennare eller ägna sig åt hästhandel och hästbyte. De flesta leva i små kringflackande följen, bestående av några besläktade familjer under ledning av en hövding. Hästvagnen har i nyare tid ofta ersatts av bilen. Z. ha en medfödd musikalisk och rytmisk begåvning. De äro vanligen ej läs- eller skrivkunniga."

Det återgivna textavsnittet, i sig och sett i det sammanhang det förekommer, innehåller yttranden som uttrycker missaktning mot en folkgrupp med anspelning på etniskt ursprung, nämligen romer.

Artikeln förekom på den aktuella webbplatsen i vart fall under tiden den 18 oktober 2004 - 16 februari, 2005.

Dzeno

avvisats från ett annat EU-land. Dessa "asylhoppare", som den finske inrikesminister Kari Rajamäki lite nedlåtande kallar dem, är romer på flykt undan rasdiskriminering.

Även om rasdiskriminering är förbjuden inom EU, pågår den dagligen i unionens samtliga länder.

Hufvudstadsbladet

Barosso ointresserad av romernas misär

Europeiska Roma Information Office (ERIO), frågade i mars Europakommissionen president, Barroso om hur situationen såg ut för Europas miljontals romer, hur man agerade för denna minoritet som till stor del ännu bor i misär och socialt utanförskap. Presidenten svarade med att Lissabonstrategin skulle gynna romer-

na, likväl som alla andra missgynnade grupper i Europa, men faktum är att strategin som bestämdes i Lissabon år 2000 redan år 2004 beskars i en ny rapport där man exkluderade sociala frågor och frågor om miljön från prioriteringslistan. Arbetslösheten bland romer i de forna kommunistländerna i Europa ligger på en katastrofal nivå. Hela 80 procent av dem står utanför arbetsmarknaden.

ERIO

Skåne, Hässleholm

En romsk familj får inte tillbaka några pengar trots att familjen betalt för mycket till hemtjänsten.

General Eriksson, som den romske mannen hette, kunde varken läsa eller skriva. Han lyckades få hjälp att skriva en begäran om återbetalning för alla de år han betalat alldeles för höga hemtjänstavgifter, men han fick aldrig ett ordentligt svar från ansvariga i hemtjänsten. Troligen har han betalat minst 40 000 kronor för mycket.

När han dog var hans dotter tvungen att be att få skulden avskriven eftersom det inte fanns några tillgångar i dödsboet. Dottern tog då muntligen kontakt med tjänstemännen och bad dem undersöka om det gick att få upprättelse i efterhand. Hon fick då besked om att frågan skulle tas upp i omsorgsnämndens sammanträde.

Innan sammanträdet fick hon dock ett brev där det stod att det inte blir någon återbetalning. Som anledningen angavs att familjen inte lämnat in tillräckliga uppgifter om inkomster och utgifter. Omsorgsnämnden skrev att de skickat ut inkomstförfrågningar sedan 1975, men att det för mesta inte kom in några uppgifter. Enligt tjänstemännen har de erbjudit familjen hjälp med att fylla i blanketterna, vilket dottern bestämt vet är osant.

– Den enda hjälp vi fått är från banken och våra vänner, säger dottern.

De ansvariga vägrar att svara på frågor som rör ansvaret för medborgare i underläge eller vilka skyldigheter de har att rätta till begångna fel.

Dottern funderar på att försöka gå vidare med ärendet.

Norra Skåne

Mölndal, Grevedämmet

Sedan mitten av januari bodde romer på en parkeringsplats i Grevedämmet nära

Mölndal, men trots att de betalat 30 000 kronor hyra och avgifter till företaget som driver parkeringen avhyste kommunen dem. De tio romska familjerna hade skrivit under ett arrendeavtal med företaget Stigberget och det hade dragits fram ström och ordnats med sophämtning.

Enligt Nenne Jakobsen, en av romerna som avhystes, är orsaken till att de fick lämna platsen att de är romer.

– Vi har betalat och hållit vår del av avtalet, säger han till lokalnyheterna i Mölndal.

Mitt under avtalsperioden började kommunen sätta tryck på fastighetsbolaget i avsikt att häva kontraktet och få bort romerna i förtid från parkeringen.

Enligt kommundirektören Jan Person är det olagligt att bo på en parkeringsplats.

– Vad ska vi ha avtal och regler till om vi inte kan hävda dem, menar han. Mina brev till fastighetsbolaget har absolut inget med vilka husvagnsuppställarna är.

I stadshuset går rykten om att romerna hållit ut avloppsvatten i bäcken, det avvissas helt av Nenne Jakobsen.

– Vi använder toaletten vid en tobaksaffär. Det kostar fem kronor varje gång.

Tilläggas bör att det var en tjänsteman från kommunen som tipsade romerna om att bostadsbolaget Stigberget arrenderade ut parkeringsplatsen.

Lokalnyheterna 7 dagar Mölndal

Oskarshamn, Ruda

I september förra året blev en romsk familj attackerad i sitt hem av en svartklädd kvinna i 35-årsålder. Det började med att kvinnan slog ut flera rutor i fönstren på huset, sedan tog hon en spade och slog ut rutan i ytterdörren och gick in. I huset fanns fyra barn från tre till tolv år samt deras mamma. Kvinnan höjde spaden mot ett av barnen och sprang runt i rummen och vätte saker och skrek förnedrande yttranden med anspel-

ningar på familjens ursprung. Barnen blev så rädda att de kissade på sig.

– Hon höll oss fångna i vårt eget hem, berättade mamman för rätten.

Hon och äldsta dottern hävdar att kvinnan hade en pistol, men det har inte kunnat styrkas eftersom ingen pistol blivit funnen.

Kammaråklagare Thomas Hagman sa i sin slutplädering att händelsen måste ha varit kuslig för de drabbade han sa också att klädseln som kvinnan bar var nästan uniformslik, precis som om hon var ute på ett uppdrag, kanske för att familjen är av romskt ursprung.

Han yrkade på skyddstillsyn. Han ansåg också att det fanns rasistiska inslag.

Kvinnan led vid tillfället inte av någon psykisk störning. Mamman och äldsta dottern kräver 20 000 kronor var i skadestånd för kränkning och sveda och värk, och de övriga barnen kräver 15 000 kronor för kränkning.

Dom meddelas senare.

Barometern

Stockholm

Diskrimineringsombudsmannen har fastställt att ett hotell i Stockholm brutit mot diskrimineringslagen när de vägrade låta en romsk kvinna hyra ett rum. Hotellet anser att det som hänt är ett missförstånd, men har valt att betala ut ersättning till kvinnan istället för att ta upp ärendet i rätten. Den romska kvinnan får 100 000 kronor i ersättning.

– Det finns starka fördomar mot romer i samhället och dessa fördomar påverkar naturligtvis också hur romer blir behandlade. Förhoppningsvis kommer de skadestånd som drabbar diskriminerande näringsidkare att leda till en förbättring för romerna, säger Katri Linna, ombudsman mot etnisk diskriminering.

Stockholm TT

Gamla kära bilder berättar

Den näst yngste sonen till Johan Dimitri Taikon, Folke (Colea), gifter sig med sin älskade Maja (Zaga). Längst bak till vänster syns svägerskan Belka och hans sorebror Vorco. Till höger syns ytterligare två bröder, Wilhelm och hans fru Saveta samt, sittande, Josef. Stående bredvid Vorco finner vi Paul, Katarina Taikons bror med sin hustru Barbro. Troligen är det Rosa Taikon som står till höger om dem.

Kära läsare och beundrare av "Gamla bilder berättar". Vi har tidigare visat bröllopsbilder på de här sidorna, men då ville vi visa att det inte var så ovanligt med blandäkenskap.

När redaktören nu på nytt bläddrar i sitt digra bildarkiv, upptäcker han hela sin fars brödraskara elegant uppklädda för bröllop. Brudgummen och marschalkernas kostymer är utbytta mot frackar och bruden har hängt sin traditionella romska kjol i garderoben liksom tärnorna.

Tiden för dessa bröllopsbilder är under 40- och tidigt 50-tal.

Det var många bröllop som gick av stapeln på Tanto under dessa år och vad redaktören kan minnas var alla klädda så.

Colea och Zaga på väg ut ur kyrkan, nyvigda, på väg till den stundande festen på Tanto.

Aljosha och Gina tillsammans med prästen som vigde dem framför det stora huset på Tanto.

Här gifter sig Gustav Müller, kusinen till bröderna somgifter sig på bilderna bredvid, med gotländskan Gun.

Aljoshas äldre bror Josef spelde oftast dragspel, men här har han gitarren i högsta hugg för det nygifta paret Aljosha och Gina, som kom från Dalarna.

En bild berättar så mycket, därför vill vi att ni läsare ska sända in era gamla bilder och berätta lite historia omkring dem. Vi publicerar bilderna i mån av plats. Givetvis returnerar vi era bilder. Skicka därför med fullständigt namn och adress. Den här gången kommer bilderna från Fred Taikons eget bildarkiv. Bara bröllopsbilder!

Romsk potatisgryta

Det här behövs till ca: 8 personer.

- 1 ½ kg. Potatis.
- 1 kg. Oxkött.
- 1 st. Purjolök.
- 4 st. Stora röda lökar.
- 3 st. Buljongtärningar.
- 2 burkar Krossade tomater.
- 1 st. Stark paprika.
- 1 knippe Persilja.
- Margarin till stekning.
- Vatten, salt och vitpeppar.

Gör så här:

Skala och skär potatis, kött, lök och purjolök i tunna skivor.

Ta en stor stekgryta och smält margarin. Salta, peppra och bryn köttet på båda sidorna.

Lägg det brynta köttet på en tallrik, häll i lite vatten i grytan och koka ur den, häll skyn i en tillbringare.

Smält margarin i stekgrytan igen och varva potatis, kött, purjolök och rödlök. Häll över stekskyn och smula ner de tre buljongtärningarna. Låt koka tills potatisen nästan är klar.

Häll i de krossade tomaterna. Tillsätt lite finskuren paprika, efter smak, låt koka tills potatisen är helt färdig. Salta peppra efter smak. Klipp den krusade persiljan över maten före servering.

Smaklig måltid!

Kolompíréngi tigáia

Gado trobúl pe 8 ženengi:

- 1 1/2 kg. Kolompíri.
- 1 kg. Guruvano mas.
- 1 st. Púro.
- 4 st. Baré lolé purúma.
- 3 st. Kotorá buljono.
- 2 kocia Litíardé peredéci.
- 1 st. Íto piparka.
- 1 drez Perzilía.

Margarina

Pai, lon thai parno piperi.

Ker gadeá:

Ránde le kolompíra thai šin, o purúma thai o púro andé tsiné felí.

Bilár é margarina andé jekh barí tigáia, tho piperi thai lonžar thai pek o mas pe li dui rigá.

Tho rigate o pekló mas pe jekh tiári, šor pai andé é tigáia.

Muk te čiol o pai, akaná šor o sóso andé jekh čaró.

Mai bilár margarina, akaná tho andre le kolompíra, o mas, o purúm thai o púro oprál pe jekh kávrete te pherdiól é tigáia. Litiár le trin buljono ando o sóso kai šordán andé čoró thai šor oprál andé é tigáia. Muk te čiol ži kai le kolompíra dopaš gata lé, pala godeá mai tho andré, le litíardé peredéci. Akaná mai tho andré o íto piparka núma na but, muk te čiol gata le kolompíra, pala godeá o xabén gata lo. Šin oprál la katiasa é perzilía.

Xan pe sastimáste!

Avsändare

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

B**Porto
Betalt**

Lars Lindgren och Katri Linna

DO:s arbete mot diskriminering fortsätter

- Diskrimineringen av romer är omfattande och utbredd. Därför är det särskilt viktigt att det motstånd romer möter i vardagen synliggörs och att enskilda får upprättelse, säger Katri Linna, ny Ombudsman mot etnisk diskriminering.

I regeringens regleringsbrev för år 2005 har DO fått ett uppdrag där det framgår att DO ska fortsätta sitt särskilda arbete för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer. Uppdraget ska redovisas i anslutning till årsredovisningen. Det ska av redovisningen också framgå hur de erfarenheter och kunskaper som vunnits i arbetet om diskriminering av romer tillvaratagits.

- Under året kommer vi särskilt att uppmärksamma diskriminering av romer på bostadsmarknaden och erbjuda romer utbildningar i mänskliga rättigheter. Det är viktigt att ta tillvara sina rättigheter och att romer anmäler diskriminering eller annan kränkande behandling, säger Lars Lindgren som arbetar med regeringens uppdrag på DO.

För ett år sedan överlämnade DO rapporten "Diskriminering av romer i Sverige" till regeringen. Rapporten finns på engelska och svenska. Den kan laddas ner från DO:s webbplats www.do.se eller beställas på tel: 08-508 888 700.